

Kratak sadržaj

Predgovor xvii
Ekonomija i Internet xxiii

PRVI DEO	OSNOVNI POJMOVI	I
1. poglavlje	Osnove ekonomije 3	
Dodatak 1	Kako čitati dijagrame 18	
2. poglavlje	Tržišta i država u modernoj ekonomiji 25	
3. poglavlje	Osnovni elementi ponude i tražnje 45	
DRUGI DEO	MIKROEKONOMIJA: PONUDA, TRAZNJA I TRŽIŠTA PROIZVODA	63
4. poglavlje	Primene ponude i tražnje 65	
5. poglavlje	Tražnja i ponašanje potrošača 84	
Dodatak 5	Geometrijska analiza potrošačeve ravnoteže 101	
6. poglavlje	Proizvodnja i organizacija poslovanja 107	
7. poglavlje	Analiza troškova 124	
Dodatak 7	Proizvodnja, teorija troškova i odluke preduzeća 142	
8. poglavlje	Analiza tržišta savršene konkurencije 147	
9. poglavlje	Nesavršena konkurencija i monopol 166	
10. poglavlje	Oligopol i monopolistička konkurencija 184	
11. poglavlje	Nesigurnost i teorija igara 204	
TREĆI DEO	TRŽIŠTE FAKTORA: RAD, ZEMLJIŠTE I KAPITAL	223
12. poglavlje	Kako tržišta određuju dohotke 225	
13. poglavlje	Tržište rada 243	
14. poglavlje	Zemljište i kapital 264	
Dodatak 14	Tržišta i ekonomska efikasnost 283	

ČETVRTI DEO	PRIMENJENA MIKROEKONOMIJA: MEĐUNARODNA TRGOVINA, DRŽAVA I ŽIVOTNA SREDINA	291
15. poglavlje	Komparativna prednost i protekcionizam	293
16. poglavlje	Državno oporezivanje i rashodi	318
17. poglavlje	Promocija efikasnijih tržišta	341
18. poglavlje	Zaštita životne sredine	361
19. poglavlje	Efikasnost nasuprot jednakosti: velika razmena (trade off)	382
PETI DEO	MAKROEKONOMIJA: EKONOMSKI RAST I POSLOVNI CIKLUSI	403
20. poglavlje	Pregled makroekonomije	405
DODATAK 20	MAKROEKONOMSKI PODACI ZA SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE	423
21. poglavlje	Merenje ekonomske aktivnosti	424
22. poglavlje	Potrošnja i investicije	445
23. poglavlje	Poslovna kolebanja i teorija agregatne tražnje	466
24. poglavlje	Model multiplikatora	481
25. poglavlje	Finansijska tržišta i poseban slučaj novca	502
26. poglavlje	Centralno bankarstvo i monetarna politika	531
ŠESTI DEO	RAST, RAZVOJ I GLOBALNA EKONOMIJA	553
27. poglavlje	Proces ekonomskog rasta	555
28. poglavlje	Izazov ekonomskog razvoja	577
29. poglavlje	Devizni kursevi i međunarodni finansijski sistem	598
30. poglavlje	Makroekonomija otvorene ekonomije	619
SEDMI DEO	NEZAPOSLENOST, INFLACIJA I EKONOMSKA POLITIKA	643
31. poglavlje	Nezaposlenost i osnove agregatne ponude	645
32. poglavlje	Obezbeđivanje stabilnosti cena	667
33. poglavlje	Zaraćene škole makroekonomije	690
34. poglavlje	Ekonomske politike za rast i stabilnost	709
Pregled pojmova	731	
Indeks	756	

Sadržaj

Predgovor xvii

Ekonomija i Internet xxiii

PRVI DEO
OSNOVNI POJMOVI
I

I. Poglavlje	
Osnove ekonomije	3
A. Uvod	3
Kome zvono zvoní • Oskudnost i efikasnost: srodne ekonomske teme 3 • Mikroekonomija i makroekonomija • Logika ekonomije 5 • Hladne glave na usluzi toplim srcima 6 •	
B. Tri problema ekonomske organizacije	7
Tržišne, komandne i mešovite ekonomije 8 •	
C. Tehnološke mogućnosti društva	8
Inputi i proizvodi 9 • Granica proizvodnih mogućnosti 9 • GPM na delu • Oportunitetni troškovi • Efikasnost •	
Rezime 15 • Pojmovi za ponavljanje 15 • Dodatna literatura i internetske stranice 16 • Pitanja za raspravu 16 •	
Dodatak I	18
Kako čitati dijagrame	18
Granica proizvodnih mogućnosti 18 • Dijagram proizvodnih mogućnosti • Ravna kriva • Nagibi i linije • Nagib krive • Pomeranje kriva i kretanje duž krive • Neki specijalni dijagrami •	
Rezime dodatka 23 • Pojmovi za ponavljanje 23 • Pitanja za raspravu 24 •	

2. Poglavlje	
Tržište i država u modernoj ekonomiji	25
Mešovita ekonomija •	
A. Šta je tržište?	26
Ekonomski red, a ne kaos • Kako tržišta rešavaju tri ekonomska problema • Vladari tržišta • Slika cena i tržišta • Nevidljiva ruka •	
B. Trgovina, novac i kapital	31
Trgovina, specijalizacija i podela rada 31 • Novac: katalizator razmene 33 • Kapital 33 • Kapital i privatno vlasništvo •	
C. Ekonomska uloga države	35
Efikasnost 35 • Nesavršena konkurencija • Eksternalije • Javna dobra • Pravednost 38 • Makroekonomski rast i stabilnost 39 • Sumrak države blagostanja? 40 • Mešovita ekonomija danas •	
Rezime 42 • Pojmovi za ponavljanje 43 • Dodatna literatura i internetske stranice 43 • Pitanja za raspravu 44 •	
3. Poglavlje	
Osnovni elementi ponude i tražnje	45
A. Tabela tražnje	46
Kriva tražnje 47 • Tržišna tražnja • Sile u pozadini krive tražnje • Promene tražnje •	
B. Tabela ponude	51
Kriva ponude 51 • Sile u pozadini krive ponude • Promene ponude •	
C. Ravnoteža ponude i tražnje	54
Ravnoteža s krivama ponude i tražnje 55 • Efekti pomeranja ponude ili tražnje • Interpretiranje promena cena i količina • Ponuda, tražnja i imigracija • Preraspodela putem cena 59 •	

Rezime 60 • Pojmovi za ponavljanje 61 • Dodatna literatura i internetske stranice 61 • Pitanja za raspravu 61 •

DRUGI DEO

MIKROEKONOMIJA: PONUDA, TRAZNJA I TRŽIŠTA PROIZVODA

63

4. Poglavlje

Primene ponude i tražnje 65

A. Cenovna elastičnost tražnje i ponude 65

Cenovna elastičnost tražnje 66 • Izračunavanje elastičnosti • Cenovna elastičnost na dijagramima • Elastičnost i prihod 70 • Paradoks obilne žetve • Cenovna elastičnost ponude 72 •

B. Primene na glavna ekonomska pitanja 73

Ekonomija poljoprivrede 74 • Dugoročan relativan pad poljoprivredne proizvodnje • Uticaj poreza na cenu i količinu 75 • Minimalni pragovi i maksimalni plafoni 77 • Kontroverza minimalnih nadnica • Kontrole cena energenata •

Rezime 81 • Pojmovi za ponavljanje 82 • Dodatna literatura i internetske stranice 82 • Pitanja za raspravu 82 •

5. Poglavlje

Tražnja i ponašanje potrošača 84

Izbor i teorija korisnosti 84 • Granična korisnost i zakon opadajuće granične korisnosti • Numerički primer • Načelo jednake graničnosti: jednakost graničnih korisnosti po dolaru za svako dobro 87 • Zašto su krive tražnje opadajuće • Slobodno vreme i optimalna raspodela vremena • Alternativni pristup: efekat supstitucije i efekat dohotka 89 • Efekat supstitucije • Efekat dohotka • Od pojedinačne prema tržišnoj tražnji 90 • Promene tražnje • Supstituti i komplementarna dobra • Empirijske procene cenovnih i dohodovnih elastičnosti • Ekonomija zavisnosti 93 • Paradoks vrednosti 95 • Potrošačev višak 96 • Primene potrošačevog viška •

Rezime 98 • Pojmovi za ponavljanje 99 • Dodatna literatura i internetske stranice 99 • Pitanja za raspravu 100 • 5

Dodatak 5

Geometrijska analiza potrošačeve ravnoteže 101

Kriva indiferentnosti 101 • Zakon supstitucije • Mapa indiferentnosti • Budžetska prava ili budžetsko ograničenje 103 • Ravnotežni položaj tangente 104 • Promene dohotka i cena 104 • Promena dohotka • Promena jedne cene • Izvođenje krive tražnje 105 •

Rezime dodatka 106 • Pojmovi za ponavljanje 106 • Pitanja za raspravu 106 •

6. poglavlje

Proizvodnja i organizacija poslovanja 107

A. Teorija proizvodnje i granični proizvodi 107

Osnovni pojmovi 107 • Funkcija proizvodnje • Ukupan, prosečan i granični proizvod • Zakon opadajućih prinosa • Prinosi na obim 111 • Kratak rok i dugi rok 112 • Tehnološka promena 113 • Produktivnost i funkcija agregatne tražnje 116 • Produktivnost • Rast produktivnosti iz ekonomije obima • Empirijske procene funkcije agregatne proizvodnje •

B. Poslovne organizacije 118

Priroda preduzeća 118 • Velika, srednja i izrazito mala preduzeća 118 • Vlasništvo pojedinca • Partnerstvo • Korporacija •

Rezime 121 • Pojmovi za ponavljanje 122 • Dodatna literatura i internetske stranice 122 • Pitanja za raspravu 122 •

7. Poglavlje

Analiza troškova 124

A. Ekonomska analiza troškova 124

Ukupni trošak: fiksni i varijabilni 124 • Fiksni trošak • Varijabilni trošak • Definicija graničnog troška 125 • Prosečan trošak 127 • Prosečan ili jedinični trošak • Prosečno fiksni i varijabilni troškovi • Minimalan prosečan trošak • Veza između proizvodnje i troškova 130 • Opadajući prinosi i krive troškova u obliku slova U • Izbori inputa koje čine preduzeća 132 • Granični proizvodi i pravilo najmanjeg troška

B. Ekonomski troškovi i poslovno računovodstvo 133

Bilans uspeha ili račun dobitka i gubitka 133 • Bilans stanja 135 • Računovodstvena pravila 136 • Finansijske prevare 136 •

C. Oportunitetni troškovi 137

Oportunitetni trošak i tržišta 138 •

Rezime 139 • Pojmovi za ponavljanje 140 • Dodatna literatura i internetske stranice 140 • Pitanja za raspravu 140 •

Dodatak 7

Proizvodnja, teorija troškova i odluke preduzeća 142

Numerička funkcija proizvodnje 142 • Zakon opadajućih prinosa 142 • Najjeftinija kombinacija faktora za datu proizvodnju 143 • Krive jednakog proizvoda • Linije jednakog troška • Linije jednakog proizvoda i najmanjeg troška: tangencnost najmanjeg troška • Uslovi najmanjeg troška

Rezime dodatka 145 • Pojmovi za ponavljanje 146 • Pitanja za raspravu 146

8. Poglavlje

Analiza tržišta savršene konkurencije 147

A. Ponuda preduzeća u uslovima savršene konkurencije 147
Ponašanje preduzeća u uslovima savršene konkurencije 147 • Maksimiranje dobiti • Savršena konkurencija • Ponuda u savršenoj konkurenciji gde je granični trošak jednak ceni • Ukupni troškovi i uslov zatvaranja preduzeća •

B. Ponuda sektora u uslovima savršene konkurencije 152
Sabiranje krivih ponude svih preduzeća da bi se dobila tržišna ponuda 152 • Kratkoročna i dugoročna ravnoteža 152 • Dugoročnost za sektor u uslovima savršene konkurencije •

C. Posebni slučajevi tržišta savršene konkurencije 155
Opšta pravila 155 • Konstantni troškovi • Rastući troškovi i opadajući prinosi • Fiksna ponuda i ekonomska renta • Unazad povijena kriva ponude • Promene ponude •

D. Efikasnost i pravednost tržišta savršene konkurencije 158
Procena tržišnog mehanizma 158 • Pojam efikasnosti • Efikasnost ravnoteže u savršenoj konkurenciji • Ravnoteža s mnogo potrošača i tržišta • Centralna uloga određivanja cena na osnovu graničnih troškova • Ograničenja 161 • Tržišni neuspeh • Uloga državne intervencije •

Rezime 162 • Pojmovi za ponavljanje 164 • Dodatna literatura i internetske stranice 164 • Pitanja za raspravu 164 •

9. Poglavlje

Nesavršena konkurencija i monopol 166

A. Modeli nesavršene konkurencije 166

Definicija nesavršene konkurencije • Vrste nesavršene konkurencije 168 • Monopol • Oligopol • Monopolistička konkurencija • Izvori tržišnih nesavršenosti 170 • Troškovi i tržišna nesavršenost • Barijere ulasku

B. Granični prihod i monopol 173

Pojam graničnog prihoda 174 • Cena, količina i ukupni prihod • Granični prihod i cena • Elastičnost i granični prihod • Uslovi maksimiranja profita 176 • Monopolska ravnoteža na grafikonima • Savršena konkurencija kao polarni slučaj nesavršene konkurencije • Princip graničnosti: bilo pa prošlo 179 •

Rezime 181 • Pojmovi za ponavljanje 181 • Dodatna literatura i internetske stranice 181 • Pitanja za raspravu 182 •

10. Poglavlje

Oligopol i monopolistička konkurencija 184

A. Ponašanje nesavršenih konkurenata 184

Mere tržišne moći • Priroda nesavršene konkurencije 186 • Teorije nesavršene konkurencije 186 • Tajni oligopol • Monopolistička konkurencija • Suparništvo među nekolicinom • Teorija igara • Cenovna diskriminacija 191

B. Inovacije i informacije 192

Ponašanje velikih korporacija 193 • Odvajanje vlasništva i kontrole • Informacija, inovacija i Šumpeterova ekonomija 193 • Ekonomija informacija • Prava na intelektualnu svojinu • Dilema Interneta • Šumpeterova hipoteza •

C. Bilans stanja nesavršene konkurencije 197

Ekonomski troškovi nesavršene konkurencije 197 • Troškovi rastućih cena i nedovoljne proizvodnje • Merenje gubitka zbog nesavršene konkurencije • Strategije intervencije 199 •

Rezime 200 • Pojmovi za ponavljanje 201 • Dodatna literatura i internetske stranice 201 • Pitanja za raspravu 202 •

11. Poglavlje

Neizvesnost i teorija igara 204

A. Ekonomija rizika i neizvesnosti 205

Špekulacija: premeštanje imovine ili dobara kroz prostor i vreme 205 • Arbitraža i geografski obrasci cena • Špekulacija i ponašanje cena tokom vremena • Diversifikacija rizika putem hedžing poslova • Ekonomski uticaji špekulacija • **Rizik i neizvesnost 208** • **Osiguranje i rasprostiranje rizika 210** • Tržišta kapitala i deljenje rizika • **Tržišni neuspesi u informisanju 211** • Moralni hazard i nepovoljna selekcija • Socijalno osiguranje •

B. Teorija igara 212

Razmišljanje o određivanju cene • **Osnovni pojmovi 213** • Alternativne strategije • **Neki važni primeri teorije igara 216** • Da li se dogovarati ili ne • Zatvorenikova dilema • Igra zagađivanja • Smrtonosne trke u naoružanju • Igre, igre, svuda... •

Rezime 220 • **Pojmovi za ponavljanje 221** • **Dodatna literatura i internetske stranice 221** • **Pitanja za raspravu 222** •

TREĆI DEO

TRŽIŠTA FAKTORA: RAD, ZEMLJIŠTE I KAPITAL 223

12. Poglavlje

Kako tržišta određuju dohotke 225

A. Dohodak i bogatstvo 225

Dohodak 226 • Dohoci faktora nasuprot ličnih dohoda • Uloga države • **Bogatstvo 228** •

B. Određivanje cena inputa prema graničnoj produktivnosti 229

Priroda tražnje za faktorima 229 • Tražnje za faktorima su izvedene tražnje • Tražnje za faktorima su međuzavisne • **Teorija raspodele i prihod graničnog proizvoda 231** • Prihod graničnog proizvoda • **Tražnja za proizvodnim faktorima 232** • Tražnja za faktorima za preduzeća koja maksimiraju profit • Prihod graničnog proizvoda i tražnja za faktorima • **Ponuda faktora proizvodnje 234** • **Određivanje cena faktora pomoću ponude i tražnje 235** • **Raspodela nacionalnog dohotka 237** • Teorija granične produktivnosti s mnogo inputa • **Nevidljiva ruka za dohotke? 239** •

Rezime 239 • **Pojmovi za ponavljanje 240** • **Dodatna literatura i internetske stranice 241** • **Pitanja za raspravu 241** •

13. Poglavlje

Tržište rada 243

A. Osnove određivanja nadnica 243

Opšti nivo nadnica 243 • **Tražnja za radom 244** • Razlike u graničnoj produktivnosti • Međunarodna poređenja • **Ponuda rada 247** • Determinante ponude • Empirijski nalazi • **Razlike u nadnicama 249** • Razlike u poslovima: kompenzujuće razlike u nadnicama • Razlike među ljudima: kvalitet rada • Razlike među ljudima: „rente“ jedinstvenih pojedinaca • Segmentirana tržišta i nekonkurentne grupe •

B. Pitanja i politike na tržištu rada 253

Istorija i delovanje radničkih sindikata 253 • Vlada i kolektivno pregovaranje • **Kako sindikati podižu nadnice 254** • Teorijska neodređenost kolektivnog pregovaranja • **Efekti na nadnice i zaposlenost 256** • Da li je sindikalni rad podigao nadnice? • Efekti na zaposlenost • **Diskriminacija 257** • **Ekonomska objašnjenja diskriminacije 257** • Definicija diskriminacije • Diskriminacija isključivanjem • Sklonost prema diskriminaciji • Statistička diskriminacija • **Ekonomska diskriminacija žena 259** • **Empirijski dokazi 259** • **Smanjivanje diskriminacije na tržištu rada 260** • Nejednak napredak

Rezime 260 • **Pojmovi za ponavljanje 261** • **Dodatna literatura i internetske stranice 262** • **Pitanja za raspravu 262** •

14. Poglavlje

Zemljište i kapital 264

A. Zemljište i renta 264

Renta kao prinosa na fiksni faktor 264 • **Oporezivanje zemljišta 265** •

B. Kapital i kamate 267

Osnovni pojmovi 267 • Cene i rente od kapitalnih dobara • Stopa prinosa na kapitalna dobra • Finansijska sredstva nasuprot materijalne imovini • Finansijska sredstva i kamatne stope • Realne nasuprot nominalnih kamatnih stopa • **Sadašnja vrednost imovine 269** • Sadašnja vrednost večne rente • Opšta formula za sadašnju vrednost • Maksimiranje sadašnje vrednosti • **Profit 271** • Statistika o izveštajnim profitima • **Određnice profita** • Pregled • **Teorija kapitala i kamata 273** • **Zaobilaznost** • Opadajući prinosi i tražnja za kapitalom

• Određivanje kamata i prinosa na kapital • Grafička analiza prinosa na kapital • **Primene klasične teorije kapitala 277** • Porezi i inflacija • Tehnološki poremećaji • Neizvesnost i očekivanja • **Empirijski rezultati 277** • Prinosi na rad i kapital • **Završna razmatranja o cenama faktora, efikasnosti i o raspodeli 277** •

Rezime 279 • **Pojmovi za ponavljanje 280** • **Dodatna literatura i internetske stranice 281** • **Pitanja za raspravu 281** •

Dodatak 14

Tržišta i ekonomska efikasnost 283

Efikasnost savršene konkurencije 283 • **Opšta ravnoteža svih tržišta 283** • Sadejstvo svih tržišta u opštoj ravnoteži • **Svojstva konkurencijske opšte ravnoteže 284** • 1. Osnovna načela opšte ravnoteže • 2. Osnovni rezultati opšte ravnoteže • 3. Detaljna analiza opšte ravnoteže • 4. Efikasnost konkurentnih tržišta • Grafičko prikazivanje •

Rezime dodatka 289 • **Pojmovi za ponavljanje 289** • **Pitanja za raspravu 290** •

ČETVRTI DEO

PRIMENJENA MIKROEKONOMIJA: MEĐUNARODNA TRGOVINA, DRŽAVA I ŽIVOTNA SREDINA 291

15. Poglavlje

Komparativna prednost i protekcionizam 293

A. *Priroda međunarodne trgovine 293*

Međunarodna nasuprot domaćoj trgovini • Trendovi u međunarodnoj trgovini • **Izvori međunarodne trgovine robama i uslugama 294** • Raznolikost prirodnih izvora • Razlike u ukusima • Razlike u troškovima •

B. *Komparativna prednost među narodima 295*

Načelo komparativne prednosti 295 • Neuobičajena logika • Rikardova analiza komparativne prednosti • **Ekonomske koristi od trgovine** • **Grafička analiza komparativne prednosti 297** • Amerika bez trgovine • Otvaranje prema trgovini • **Proširenje na više dobara i zemalja 301** • Više dobara • Više zemalja • Trostrana i multilateralna trgovina • **Ograničenja i zaključci 302** •

C. *Protekcionizam 302*

Analiza međunarodne trgovine i carina pomoću ponude i tražnje 303 • Slobodna trgovina nasuprot nimalo trgovine • Trgovinske barijere • **Ekonomske troškovi carina** • **Ekonomija protekcionizma 307** • Neekonomski ciljevi • Neosnovani razlozi za carine • Potencijalno vredni argumenti za zaštitu • Druge prepreke trgovini • **Multilateralni trgovinski pregovori 313** • Pregovori o slobodnoj trgovini • Ocenjivanje •

Rezime 315 • **Pojmovi za ponavljanje 316** • **Dodatna literatura i internetske stranice 316** • **Pitanja za raspravu 316** •

16. Poglavlje

Državno oporezivanje i rashodi 318

A. *Državna kontrola ekonomije 318*

Instrumenti državne politike 319 • Trendovi u veličini države • Rast državnih kontrola i regulacije • **Funkcije države 321** • Poboljšanje ekonomske efikasnosti • Smanjenje ekonomske nejednakosti • Stabilizacija ekonomije putem makroekonomske politike • Sprovođenje međunarodne ekonomske politike • **Teorija javnog izbora 324** •

B. *Državni rashodi 324*

Fiskalni federalizam 324 • Savezni rashodi • Državni i lokalni rashodi • **Kulturološki i tehnološki efekti 327** •

C. *Ekonomske aspekte oporezivanja 327*

Načela oporezivanja 328 • Načelo korisnosti nasuprot načela platežne sposobnosti • Horizontalna i vertikalna pravičnost • Pragmatični kompromisi kod oporezivanja • **Savezni porezi 329** • Porez na dohodak pojedinaca • Porezi na socijalno osiguranje • Porezi na profit korporacije • Porezi na potrošnju • **Državni i lokalni porezi 333** • Porez na imovinu • Ostali porezi • **Porezi i efikasnost 334** • Efikasnost nasuprot pravičnosti • **Trnovit problem poreske incidencije 336** • Delovanje saveznih poreza i transfera • **Završna reč 337** •

Rezime 337 • **Pojmovi za ponavljanje 338** • **Dodatna literatura i internetske stranice 339** • **Pitanja za raspravu 339** •

17. Poglavlje

Promocija efikasnijih tržišta 341

A. Poslovna regulacija: teorija i praksa 341

Dve vrste regulacije 342 • Zašto regulisati industriju? 342 • Obuzdavanje tržišne moći • Ispravljjanje neuspeha u informisanju • Ispravljjanje eksternalija • Teorije regulacije bazirane na interesnim grupama 344 • Regulisanje prirodnog monopola javnih komunalnih usluga 344 • Troškovi regulacije 347 • Opadanje ekonomske regulacije • Pionirska deregulacija u avionskoj industriji • Deregulacija: nezavršena priča •

B. Antitrustovska politika 350

Pregled nesavršene konkurencije • Okvirne zakonske odredbe 351 • Šermanov zakon (1890) • Klejtonov antitrustovski zakon (1914) • Savezna trgovinska komisija • Osnovna pitanja antitrustovske politike: poslovanje i struktura 352 • Nezakonito ponašanje • Struktura: da li je veliko loše? • Nedavni strukturalni slučajevi • Spajanja: zakonodavstvo i praksa • Antitrustovski zakoni i efikasnost 357 •

Rezime 358 • Pojmovi za ponavljanje 359 • Dodatna literatura i internetske stranice 359 • Pitanja za raspravu 359 •

18. Poglavlje

Zaštita životne sredine 361

A. Stanovništvo i ograničenja resursa 362

Maltus i tmurna nauka 362 • Bogatije je zdravije 363 •

B. Ekonomija prirodnih bogatstava 365

Kategorije prirodnih bogatstava 365 • Prisvojiva nasuprot neprisvojivih prirodnih bogatstava • Obnovljiva nasuprot neobnovljivih prirodnih bogatstava • Alokacija prisvojivih prirodnih bogatstava 366 • Kretanje cena prirodnih bogatstava •

C. Ekonomija okruženja 370

Eksternalije 370 • Javna nasuprot privatnih dobara • Neefikasnost tržišta kod eksternalija 371 • Analiza neefikasnosti • Procena štete • Grafička analiza zagađenja • Politike za korigovanje eksternalija 374 • Državni programi • Privatni pristupi • Promena klime: usporiti ili ne usporiti 377 • Svada i zagađivanje, ili razmišljanje i računanje •

Rezime 379 • Pojmovi za ponavljanje 380 • Dodatna literatura i internetske stranice 380 • Pitanja za raspravu 380 •

19. Poglavlje

Efikasnost nasuprot jednakosti: velika razmena (trade off) 382

A. Izvori nejednakosti 382

Raspodela dohotka i bogatstva 383 • Kako meriti nejednakost među dohodovnim razredima • Raspodela bogatstva • Nejednakost među zemljama • Nejednakost dohotka od rada 387 • Sposobnosti i veštine • Intenzitet rada • Zanimanja • Ostali faktori • Nejednakost dohotka od imovine 387 • Štednja tokom životnog ciklusa kao izvor bogatstva • Preduzetništvo • Nasledstvo • Siromaštvo u Americi 389 • Ko su siromašni? • Trendovi nejednakosti

B. Politike za suzbijanje siromaštva 392

Uzdizanje države blagostanja • Troškovi preraspodele 392 • Troškovi preraspodele na dijagramu • Koliko je isteklo iz kante? • Sabiranje odliva • Politike protiv siromaštva: programi i kritike 395 • Programi dohodovne sigurnosti • Problemi podsticanja siromašnih • Borba oko reforme programa blagostanja 396 • Dva pogleda na siromaštvo • Programi dohodovne podrške u SAD-u danas • Poreski kredit na zarađeni dohodak • Reforma američkog sistema socijalnog osiguranja iz 1996. • Ekonomska politika u svitanje novog veka 399 •

Rezime 400 • Pojmovi za ponavljanje 401 • Dodatna literatura i internetske stranice 401 • Pitanja za raspravu 401 •

PETI DEO

MAKROEKONOMIJA: EKONOMSKI
RAST I POSLOVNI CIKLUSI

403

20. Poglavlje

Pregled makroekonomije 405

A. Ključni pojmovi makroekonomije 406

Rođenje makroekonomije 406 • Ciljevi i instrumenti makroekonomije 408 • Merenje ekonomskog uspeha • Instrumenti makroekonomske politike • Međunarodne veze 414 •

B. Agregatna ponuda i tražnja 414

U makroekonomiji: agregatna ponuda i tražnja 414 • Definicije agregatne ponude i tražnje • Krive agregatne ponude i tražnje • Makroekonomska istorija: 1900–2003 417 • Uloga ekonomske politike •

Rezime 420 • Pojmovi za ponavljanje 421 • Dodatna literatura i internetske stranice 421 • Pitanja za raspravu 421 •

Dodatak 20

Makroekonomski podaci za Sjedinjene Države 423

21. Poglavlje

Merenje ekonomske aktivnosti 424

Bruto domaći proizvod: merilo rezultata ekonomije 424 • Dva načina merenja domaćeg proizvoda: tok roba i tok zarada • Nacionalni računi izvedeni iz računa preduzeća • Problem dvostrukog obračunavanja • Detalji nacionalnih računa 428 • Realni BDP prema nominalnom BDP-u: deflacioniranje BDP-a indeksom cena • Potrošnja • Investicije i stvaranje kapitala • Država • Neto izvoz • Bruto domaći proizvod, neto domaći proizvod i bruto nacionalni proizvod • BDP i BNP: pogled na brojeve • Od BDP-a do raspoloživog dohotka • Štednja i investicije • Iza nacionalnih računa 438 • Indeks cena i inflacija 439 • Indeksi cena • Računovodstvena procena 442 •

Rezime 442 • Pojmovi za ponavljanje 443 • Dodatna literatura i internetske stranice 443 • Pitanja za raspravu 444 •

22. Poglavlje

Potrošnja i investicije 445

A. Potrošnja i štednja 445

Modeli budžetskih izdataka • Potrošnja, dohodak i štednja 448 • Funkcija potrošnje • Funkcija štednje • Granična sklonost potrošnji • Granična sklonost štednji • Kratak pregled definicija • Ponašanje nacionalne potrošnje 454 • Odrednice potrošnje • Funkcija nacionalne potrošnje • Alternativne mere štednje •

B. Investicije 458

Odrednice investicija 458 • Prihodi • Troškovi • Očekivanja • Kriva tražnje za investicijama 460 • Promene krive tražnje za investicijama • O teoriji agregatne tražnje 462 •

Rezime 463 • Pojmovi za ponavljanje 464 • Dodatna literatura i internetske stranice 464 • Pitanja za raspravu 464 •

23. Poglavlje

Poslovna kolebanja i teorija agregatne tražnje 466

A. Poslovne fluktuacije 467

Obeležja poslovnog ciklusa 468 • Teorije poslovnog ciklusa 469 • Prognoziranje poslovnog ciklusa 472 • Ekonometrijsko modeliranje i prognoziranje •

B. Temelji agregatne tražnje 473

Kriva agregatne tražnje negativnog nagiba 474 • Promene agregatne tražnje • Relativna važnost faktora koji utiču na tražnju 477 • Može li se izbeći poslovni ciklus? •

Rezime 478 • Pojmovi za ponavljanje 478 • Dodatna literatura i internetske stranice 479 • Pitanja za raspravu 479 •

24. Poglavlje

Model multiplikatora 481

A. Osnovni model multiplikatora 481

Određivanje proizvodnje štednjom i investicijama 482 • Određivanje proizvodnje ukupnim izdacima 484 • Mehanizam prilagođavanja • Aritmetička analiza • Multiplikator 486 • Grafički prikaz multiplikatora • Model multiplikatora na delu 488 • Poređenje modela multiplikatora s modelom *AS-AD* •

B. Fiskalna politika u modelu multiplikatora 489

Kako državna fiskalna politika utiče na proizvodnju 490 • Uticaj poreza na agregatnu tražnju • Numerički primer • Multiplikatori fiskalne politike 493 • Uticaj poreza • Fiskalna politika u praksi • Drugi instrument politike stabilizacije • Multiplikatori na delu 497 • Posle modela multiplikatora •

Rezime 499 • Pojmovi za ponavljanje 500 • Dodatna literatura i internetske stranice 500 • Pitanja za raspravu 500 •

25. Poglavlje

Finansijska tržišta i poseban slučaj novca 502

A. Savremeni finansijski sistem 502

Uloga finansijskog sistema • Funkcije finansijskog sistema • Tok novčanih sredstava • Pregled finansijske imovine 504 • Kamatne stope i prinos na finansijsku imovinu 505 • Mnoštvo kamatnih stopa • Realna nasuprot nominalne kamatne stope •

B. Poseban slučaj novca 510

Razvoj novca 511 • Istorija novca • Komponente ponude novca • Tražnja za novcem 513 • Funkcije novca • Troškovi držanja novca • Dva izvora tražnje za novcem •

C. Bankarstvo i ponuda novca 515

Kako su se od zlatara razvile banke • Moderno bankarstvo s delimičnim pokrićem depozita rezervama 516 • Postupak stvaranja depozita 516 • Postupak stvaranja depozita: banke prve generacije • Lančano delovanje na druge banke • Konačna ravnoteža sistema • Dva ograničenja za kreiranje depozita •

D. Tržište akcija 521

Rizik i prinos na različitu imovinu • Mehurići i slomovi • Efikasna tržišta i slučajni hod • Lične finansijske strategije 526 •

Rezime 527 • Pojmovi za ponavljanje 528 • Dodatna literatura i internetske stranice 528 • Pitanja za raspravu 529 •

26. Poglavlje**Centralno bankarstvo i monetarna politika** 531**A. Centralno bankarstvo i Centralna banka SAD-a** 531

Centralna banka SAD-a (Fed) 531 • Struktura Centralne banke SAD-a • Pregled operacija Centralne banke SAD-a • Bilans stanja regionalnih centralnih banaka • Praktična strana monetarne politike 536 • Operacije na otvorenom tržištu • Operativni postupak • Politika diskontne stope: drugi instrument • Uloga obaveznih rezervi • Monetarna politika u otvorenoj ekonomiji •

B. Efekti novca na proizvodnju i cene 542

Monetarni transmisioni mehanizam 542 • Tržište novca 543 • Ponuda i tražnja za novcem • Monetarni prenosni mehanizam 545 • Grafička analiza monetarne politike • Monetarna politika u otvorenoj ekonomiji • Monetarna politika u AD-AS okviru • Monetarni efekti na dugi rok • Od agregatne tražnje do agregatne ponude •

Rezime 550 • Pojmovi za ponavljanje 551 • Dodatna literatura i internetske stranice 551 • Pitanja za raspravu 552 •

ŠESTI DEO RAST, RAZVOJ I GLOBALNA EKONOMIJA

553

27. Poglavlje**Proces ekonomskog rasta** 555

Dugoročni značaj rasta •

A. Teorije ekonomskog rasta 556

Četiri točka rasta 557 • Ljudski resursi • Prirodni resursi • Akumulacija kapitala • Tehnološke promene i inovacija • Teorije ekonomskog rasta 561 • Smitova i Maltusova klasična dinamika • Ekonomski rast i akumulacija kapitala: neoklasični model rasta • Geometrijska analiza neoklasičnog modela • Važnost tehnološke promene • Tehnološka promena kao proizvod ekonomije

B. Obrasci rasta u Sjedinjenim Državama 567

Činjenice o ekonomskom rastu • Odnosi sedam trendova i teorija ekonomskog rasta • Izvori ekonomskog rasta • Nedavni trendovi produktivnosti 572 • Oporavak produktivnosti •

Rezime 574 • Pojmovi za ponavljanje 575 • Dodatna literatura i internetske stranice 575 • Pitanja za raspravu 575 •

28. Poglavlje**Izazov ekonomskog razvoja** 577**A. Ekonomski rast u siromašnim zemljama** 577

Aspekti zemalja u razvoju 577 • Ljudski razvoj • Četiri elementa razvoja 580 • Ljudski resursi • Prirodni resursi • Akumulacija kapitala • Tehnološka promena i inovacije • Od začaranih krugova do krugova uspeha • Strategije ekonomskog razvoja 584 • Hipoteza zaostalosti • Industrijalizacija nasuprot poljoprivrede • Država nasuprot tržišta • Rast i spoljna orijentacija • Zaključak •

B. Alternativni modeli razvoja 587

Buket "izama" 587 • Centralna dilema: tržište nasuprot naredbi • Azijski modeli 588 • Zmajevi i mlakonje • Kineski džin: tržišni lenjinizam • Socijalizam 589 • Neuspeli model: sovjetski komunizam 590 • Zlokobna proročanstva • Od udžbenika do taktike: komandna ekonomija sovjetskog tipa • Od Marksa do tržišta • Opominjuća zaključna napomena 595 •

Rezime 595 • **Pojmovi za ponavljanje 596** • **Dodatna literatura i internetske stranice 596** • **Pitanja za raspravu 597** •

29. Poglavlje

Devizni kursevi i međunarodni finansijski sistem 598

Povezanost s međunarodnom sferom 598 • **Smernice u međunarodnoj trgovini 599** •

A. Bilans međunarodnih plaćanja 600

Računi platnog bilansa 600 • Dugovanja i potraživanja
• Detalji platnog bilansa •

B. Određivanje deviznih kurseva 603

Devizni kursevi 603 • **Devizno tržište 604** • **Efekti promena u trgovini** • **Devizni kursevi i platni bilans** • **Paritet kupovne moći i devizni kursevi** •

C. Međunarodni monetarni sistem 609

Fiksni devizni kursevi: klasičan zlatan standard 610 • **Hjumov mehanizam prilagođavanja** • **Međunarodne monetarne institucije nakon Drugog svetskog rata 611** • **Međunarodni monetarni fond** • **Svetska banka** • **Bretonvudski sistem** • **Intervencija** • **Plivajući devizni kursevi 614** • **Upravljeni devizni kursevi 615** • **Današnji hibridni sistem 615** •

Rezime 616 • **Pojmovi za ponavljanje 617** • **Dodatna literatura i internetske stranice 617** • **Pitanja za raspravu 617** •

30. Poglavlje

Makroekonomija otvorene ekonomije 619

A. Međunarodna razmena i ekonomska aktivnost 619

Neto izvoz i proizvodnja u otvorenoj ekonomiji • **Determinante trgovine i neto izvoza** • **Kratkoročni uticaj trgovine na BDP 621** • **Granična sklonost uvozu i linija potrošnje** • **Multiplikator otvorene ekonomije** • **Makroekonomska politika i sistem deviznog kursa 624** • **Trgovina i ekonomska aktivnost, 1980–2003 625** •

B. Međuzavisnost u globalnoj ekonomiji 627

Ekonomski rast u otvorenoj ekonomiji 627 • **Štednja i investicije u otvorenoj ekonomiji 628** • **Određivanje štednje i investicija pri punoj zaposlenosti** • **Promocija rasta u otvorenoj ekonomiji 633** •

C. Međunarodna ekonomska pitanja na početku veka 635

Konkurentnost i produktivnost 625 • „Dezindustrializacija Amerike“ • **Trendovi produktivnosti** • **Evropska monetarna unija 636** • **Evropski monetarni sistem: evropski bretonvudski sistem** • **Prema zajedničkoj valuti: evro** • **Troškovi i koristi monetarne unije** • **Konačna procena 639** •

Rezime 639 • **Pojmovi za ponavljanje 641** • **Dodatna literatura i internetske stranice 641** • **Pitanja za raspravu 641** •

SEDMI DEO

NEZAPOSLENOST, INFLACIJA I EKONOMSKA POLITIKA

643

31. Poglavlje

Nezaposlenost i osnove agregatne ponude 645

A. Osnove agregatne ponude 645

Odrednice agregatne ponude 646 • **Potencijalna proizvodnja** • **Troškovi inputa – ulaznih veličina** • **Agregatna ponuda u kratkom i dugom roku 647** • **Zašto se razlikuju kratkoročna i dugoročna AS?** •

B. Nezaposlenost 650

Merenje nezaposlenosti 651 • **Uticaj nezaposlenosti 651** • **Ekonomski uticaj** • **Društveni uticaj** • **Okunov zakon 653** • **Ekonomsko objašnjenje nezaposlenosti 654** • **Tri vrste nezaposlenosti** • **Mikroekonomske osnove** • **Dobrovoljna i nedobrovoljna nezaposlenost** • **Izvori nefleksibilnosti nadnica** • **Pitanja tržišta rada 658** • **Ko su nezaposleni?** • **Trajanje nezaposlenosti** • **Izvori nezaposlenosti** • **Nezaposlenost prema starosti** •

Rezime 663 • **Pojmovi za ponavljanje 665** • **Dodatna literatura i internetske stranice 665** • **Pitanja za raspravu 665** •

32. Poglavlje**Obezbeđivanje stabilnosti cena 667****A. Definicija i uticaj inflacije 667**

Šta je inflacija? 667 • Istorija inflacije • Tri vrste inflacije • Predviđena nasuprot nepredviđenoj inflaciji • **Ekonomski efekti inflacije 673** • Efekti na preraspodelu dohotka i bogatstva • Efekti na ekonomsku efikasnost • Makroekonomski uticaji • Koja je optimalna stopa inflacije? •

B. Moderna teorija inflacije 675

Cene u AS-AD okviru 676 • Inerciona inflacija • Inflacija tražnje • Inflacija troškova • Očekivanja i inerciona inflacija • Nivoi cena nasuprot inflacije • **Filipsova kriva 678** • Kratkoročna Filipsova kriva • Stopa nezaposlenosti koja ne ubrzava inflaciju • Iz kratkog roka u dugi rok • Vertikalna dugoročna Filipsova kriva • Kvantitativne procene • Dileme u vezi s NAIRU • Pregled •

C. Dileme o antiinflatornoj politici 684

Koliko je dug dugi rok? • Koliko košta da se smanji inflacija? • Verodostojnost i inflacija • Kako možemo da snizimo NAIRU? •

Rezime 687 • **Pojmovi za ponavljanje 688** • **Dodatna literatura i internetske stranice 688** • **Pitanja za raspravu 689** •

33. Poglavlje**Zaraćene škole makroekonomije 690****A. Klasična kretanja i kejnzijanska revolucija 691**

Klasična tradicija 691 • Sejov zakon tržišta • Posledice za ekonomsku politiku • **Kejnzijanska revolucija 692** • Iznenađujuće posledice • Teorije i politika •

B. Monetaristički pristup 694

Koreni monetarizma 694 • Jednačina razmene i brzina opticaja novca • Kvantitativna teorija cena • **Moderni monetarizam 696** • Srž monetarizma • Poređenje monetarističkog i kejnzijanskog pristupa • Monetaristička platforma: konstantan rast novca • Monetaristički eksperiment • Slabljenje monetarizma •

C. Novi pristupi makroekonomiji 700

Osnove 701 • Racionalna očekivanja • **Implikacije za makroekonomiju 701** • Poslovni ciklus kao rezultat pogrešnih predstava • Realni poslovni ciklusi • Rikardovski pogled na fiskalnu politiku • Efikasne nadnice • Ekonomija ponude • **Implikacije za ekonomsku politiku 703** • Neefikasnost politike • Poželjnost fiksnih pravila • Monetaristička pravila i Lukasova kritika • **Stanje rasprave 704** • Nova sinteza? • **Privremena ocena 706** •

Rezime 706 • **Pojmovi za ponavljanje 707** • **Dodatna literatura i internetske stranice 707** • **Pitanja za raspravu 708** •

34. Poglavlje**Ekonomске politike za rast i stabilnost 709****A. Ekonomске posledice državnog duga 709**

Fiskalna istorija 710 • **Državna budžetska politika 711** • Stvarni, strukturni i ciklični budžeti • **Ekonomija duga i deficita 713** • **Kratkoročan uticaj budžetskih deficita 713** • Kratak rok nasuprot dugog roka • Fiskalna politika i model multiplikatora • **Javni dug i ekonomski rast 714** • Istorijski trendovi • Spoljni nasuprot unutrašnjem duga • Gubici efikasnosti zbog oporezivanja • Premeštanje kapitala • Dug i rast •

B. Stabilizacija ekonomije 718

Interakcija monetarne i fiskalne politike 718 • Upravljanje tražnjom • Fiskalno-monetarna kombinacija • Pravila nasuprot diskrecije 722 • Budžetska ograničenja za zakonodavce? • Monetarna pravila za Fed? •

C. Ekonomski izgledi u novom veku 724

Visoki ulozi u ekonomski rast 724 • **Duh preduzetništva 725** • Podsticanje tehnološkog napretka • **Ekonomski napredak i političke slobode 726** •

Rezime 728 • **Pojmovi za ponavljanje 729** • **Dodatna literatura i internetske stranice 729** • **Pitanja za raspravu 730** •

Pregled pojmova 731**Indeks 754**